

# Wójcik, Wanda

---

"Profesjonalizacja studentów przez teorie i praktyki pedagogiczne",  
Krystyna Duraj-Nowakowa, Łowicz  
1996 : [recenzja]

---

Mazowieckie Studia Humanistyczne 3/2, 174-177

---

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nieuchronny obiektywizm, ile raczej istotne niedomogi w tworzeniu państwa prawa, wynikające z braku tradycji i w wielu przypadkach czysto osobistego „désintéressement” zarówno starych, jak i nowych elit politycznych.

*Alicja Sowińska-Krupka*

**Krystyna Duraj-Nowakowa, *Profesjonalizacja studentów przez teorie i praktyki pedagogiczne*, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna, Łowicz 1996, str. 213.**

Wieloletnie doświadczenie autorki w pracy ze studentami pedagogiki, znajomość problemów instytucjonalnego kształcenia kandydatów na nauczycieli i rozpoznanie w toku badań naukowych barier, jakie napotyka młodzież studiująca, wypełniają treść książki.

Proces kształcenia pedagogów wymaga harmonijnego połączenia teorii pedagogicznych z praktyką. Brak podręcznika porządkującego wiadomości niezbędne w przygotowaniu kandydatów do zawodu w znacznym stopniu utrudnia współpracę nauczycieli akademickich ze studentami w przygotowaniu młodzieży do praktyk nauczycielskich.

Książka stanowi istotne uzupełnienie luki istniejącej w tym zakresie. Stanowi połączenie informacji teoretycznej z praktycznymi uwagami dotyczącymi kształcenia nauczyciela jako człowieka refleksyjnego, kompetentnego wychowawcy, permanentnego poszukiwacza wiedzy i świadomego interpretatora problemów napotykanych w toku nauki i działania praktycznego studenta.

Zdobycie pełnych postaw prozawodowych (wiedzy, nastawień emocjonalno-motywacyjnych i sprawności) oprócz uczestnictwa w wykładach, ćwiczeniach, konwersatoriach i seminariach wymaga stałej pracy samokształceniowej w konfrontacji z praktyką oświatowo-wychowawczą. Istotą zabiegów edukacyjnych studentów-kandydatów na nauczycieli w większym zakresie winny stać się aspekty zawodoznawcze, stwierdza autorka.

Podręcznik składa się z dwóch części. W pierwszej zatytułowanej *Proces profesjonalizacji studentów przez teorie pedagogiczne*, autorka dokonuje analizy założeń systemu edukacji nauczycieli, całościowego oglądu zjawiska orientacji prozawodowej studentów, ukazuje proces profesjonalizacji studenta uczelni pedagogicznej, przedstawia analizę stanowisk badaczy wobec problemu działalności pedagogicznej nauczyciela, wskazuje na rolę edukacji wzajemnej studentów oraz dokonuje analizy przygotowania metodologicznego kandydatów na nauczycieli, a także ukazuje problem samookreślenia zawodowo-pedagogicznego.

Część druga – *Profesjonalizacja studentów przez praktyki pedagogiczne* – zawiera analizę stanu aktualnego i potrzeb społeczno-pedagogicznych praktyk pedagogicznych w świetle przepisów prawnych, omawia istotę, treści i formy praktyk zawodowych na kierunkach pedagogicznych, proces przygotowania do zawodu przez praktyki, systemowe modelowanie kształtowania gotowości prozawodowej studentów, przygotowanie studentów do hospitacji lekcji i zajęć oraz ich analizy i interpretacji oraz ocen praktyki zawodowej dokonanej przez studentów.

W tekście dotyczącym teoretycznych założeń systemu edukacji autorka ukazuje za Stefanem Wołoszynem dążenia do unaukowania pracy szkoły i nauczyciela, przedstawia ona stanowisko Joanny Rutkowiak na przygotowanie pedagoga do pracy zawodowej, a także za Henryką Kwiatkowską, stan i perspektywy przemian edukacji nauczycielskiej.

Omawiając dotychczasowy dorobek pedeutologii w tym zakresie, formułuje aktualne zadania edukacji na szczeblu szkół wyższych.

Podkreślenie nurtu funkcjonalnego edukacji nauczycieli autorka rozszerza o sposób widzenia problematyki orientacji zawodowej nauczycieli wynikający z przyjęcia przez nią stanowiska systemowego poznania. Wyraża się to w całościowym ujęciu uwarunkowań procesu stawania się nauczycielem. „Badam – pisze Krystyna Duraj-Nowakowa – perspektywy aplikacji systemologii w pedeutologii, w kontekście systemologii, okazuje się, że podmiot i przedmiot pedeutologii – nauczyciel – są mało znane. Zdaje się dominować syndromatyczna koncepcja osobowości nauczyciela, ale nie wyjaśnia ona relacji wzajemnych między podstrukturami osobowości, które same w swej strukturze wewnętrznej są niejasne, nie tylko nader rozmaicie, lecz i dyskusyjnie komponowane, a ponadto sama koncepcja stanowi niezwykle skomplikowany układ, który mógłby być badany wychodząc bądź od przesłanek tylko strukturalistycznych, bądź strukturalno-funkcjonalnych, ale najpłodniej – jak się zdaje – właśnie od przesłanek systemowych [...] Mimo, że nie są znane przykłady pełnego stosowania teorii systemów w pedeutologii, sama takie próby czynię od lat wielu [s. 20–21]<sup>1</sup>.

Określając zasady, cele i treści edukacji nauczycieli, autorka, z uwagi na aspekt profesjonalizacji, omawia sposób ich określania. Uwzględniając przeobrażenia, jakie się dokonały w sferze społecznego funkcjonowania i pozycji człowieka w świecie, wprowadza następujące postulaty:

- edukacja nauczyciela powinna śmieiej podejmować problematykę wartości, a także problematykę antropologii filozoficznej,
- kształcenie nauczycieli powinno uzyskać charakter bardziej indywidualny,
- treści kształcenia nauczycieli winny w większym stopniu eksponować sposoby dochodzenia do wiedzy,

---

<sup>1</sup> Por. K. Duraj-Nowakowa, *Kompleksowość systemowa w naukach pedagogicznych*, w: K. Duraj-Nowakowa (red.), *Tematy kompleksowe*, red. Kraków 1990, s. 37–57.

– programowanie celów i treści edukacji nauczycielskiej winno uwzględnić weryfikację sensu pojęcia „kształcenie praktyczne”.

Zainteresowania, poparte licznymi wcześniejszymi publikacjami, dotyczące orientacji prozawodowej kandydatów na nauczycieli są przedstawione jako całościowy ogląd zjawiska. Bodźcem do rozważań – jak stwierdza autorka – „stała się świadomość powszechnego niedoceniaenia tego problemu i jego dużego – znaczenia społeczno-pedagogicznego [s. 33].

Wyniki długotrwałych badań nad orientacją zawodową dowodzą, że niedojrzałe decyzje są przyczyną najpierw niepowodzeń w studiach, później w życiu zawodowym. Problemy te rodzą się z braku u młodzieży wiedzy o zawodzie i nieumiejętności oceny własnych możliwości i predyspozycji warunkujących przydatność zawodową.

Duraj-Nowakowa wskazuje na niedocenianą przyczynę nieprawidłowego wyboru szkoły czy kierunku studiów, a w konsekwencji niepowodzeń zawodowych. Widzi ją w niejednorodności szans edukacyjnych, których źródłem są różnice w zdolnościach, zainteresowaniach, motywacjach aspiracyjnych, stanie zdrowia, wykształceniu rodziców, pozycji materialnej, warunkach w szkołach wyższych, ale także w poziomie zorganizowania społeczności lokalnej do realizacji celów wychowawczych.

Ważność procesu orientacji zawodowej i metodyki jej kształtowania odzwierciedla fakt masowego (50%) odstępowania od zawodu absolwentów kierunków nauczycielskich.

„Proces orientacji zawodowej będzie można wówczas uznać za prawidłowy i wystarczający – podkreśla autorka – jeśli doprowadzi do takiego stanu, że objęta nim jednostka przyswoi sobie zespół pożądanych właściwości, umiejętności i zachowań, a w szczególności: będzie odpowiednio przygotowana do decyzji szkolno-zawodowych, zdolna do samodzielnych, aktywnych poszukiwań zawodu i specjalności najbardziej dla niej odpowiedniej, a wybór, jakiego dokona, będzie zgodny z jej zainteresowaniami i realnymi aspiracjami, z wymogami zawodu w zakresie warunków psychoficznych, zdrowotnych, z zapotrzebowaniem społecznym” (s. 43).

Postulowany przez autorkę problem orientacji zawodowej na nauczycieli wymaga rozważenia kwestii:

- modelu – wzoru osobowościowego (profesjogramu) nauczyciela,
- postaw prozawodowych kandydatów na nauczycieli,
- przydatności zawodowej kandydatów na tle orientacji prozawodowej.

Wymagałoby to uwzględnienia w działalności uczelni pedagogicznych: opracowania profesjogramów nauczycieli, sprofilowania przedmiotów, podniesienia jakości praktycznego przygotowania przyszłych nauczycieli, nawiązania współpracy z instytucjami, które w przyszłości zatrudnią absolwentów, zainteresowania studentów prowadzeniem prac badawczych dotyczących znajomości wybranego zawodu.

Proces profesjonalizacji studenta uczelni pedagogicznej jest istotnym elementem jego społecznego dojrzewania.

Pedagogiczne rozumienie profesjonalizacji w odniesieniu do zawodu nauczyciela i wychowawcy widzi Duraj-Nowakowa w gromadzeniu wiedzy i umiejętności oraz w ukształtowanej motywacji niezbędnej do pomagania innym w ich rozwoju.

Książka Krystyny Duraj-Nowakowej stanowi kompendium wiedzy o celach i zadaniach programowych praktyk pedagogicznych. Choć jest adresowana do studentów pedagogiki, może stanowić pełne źródło informacji dla nauczycieli czynnych zawodowo, nadzoru pedagogicznego i doradców przedmiotowych.

Ukazanie problematyki praktyk w świetle przepisów prawnych, określenie stanu aktualnego i potrzeb społeczno-pedagogicznych wskazuje na potrzebę współpracy resortów: edukacji i kultury, pracy, płacy i spraw socjalnych oraz sprawiedliwości.

Uświadomienie, że kompetentne nauczanie to: wiedza przedmiotowa, usystematyzowana wiedza o nauczaniu i refleksyjne doświadczenie praktyczne czyni starania kandydata na nauczyciela świadomym drogi zawodowej.

Modelowanie systemowe procesu kształtowania gotowości do zawodu zaproponowane i przedstawione opisowo przez autorkę nie jest metodą łatwą do stosowania w naukach pedagogicznych. Jednak wielkość argumentów może służyć sprawie przekonania pedagogów i kandydatów na nauczycieli o rozległych perspektywach zastosowania modelowania w badaniach na użytek działalności praktycznej.

Uzupełnieniem, bardzo istotnym, jest zawartość aneksów. Czytelnik znajduje tu: przykładowe plany konspektów, kryteria oceny lekcji i porządek notatki pohospitacyjnej, arkusze hospitacji lekcji, kryteria oceny lekcji, kryteria obserwacji i oceny lekcji, schemat analizy lekcji, charakterystykę i ocenę pracy dydaktyczno-wychowawczej studenta w okresie praktyki pedagogicznej. Książkę zamyka wykaz zasad organizacji zawodowych praktyk pedagogicznych studentów wydziału pedagogicznego.

*Profesjonalizacja studentów przez teorie i praktyki pedagogiczne* stanowi bardzo wartościową publikację dotyczącą kształcenia nauczycieli. Zarówno treści teoretyczne, jak i propozycje praktyczne wypełniają zapotrzebowanie nauczycieli różnych specjalności.

*Wanda Wójcik*